

POSLOVANJE DRUŽBENIH DEJAVNOSTI V LANSKEM LETU

Temelji so v svobodni menjavi dela

Poročila o delu in analize gospodarjenja ozdov družbenih dejavnosti s področja vzgoje in izobraževanja, kulture, zdravstvenega in socialnega skrbstva kažejo, da ozdi niso poslovali z izgubo. Večina sredstev gre za osebne dohodke čeprav so ti nižji kot v gospodarstvu, ne pokrivajo pa dejanskih potreb po vzdrževanju objektov in posodabljanju osnovne dejavnosti.

Vzgojnovarstvene organizacije so ustvarile 43 odstotkov več prihodka kot v letu 1977.

56 odstotkov prihodka je bilo ustvarjenega s svobodno menjavo dela, 44 odstotkov pa so prispevali starši. Višina storitev se obračunava po potrdilih o osebnih dohodkih na podlagi lestvice za diferencirano udeležbo med 30 in 80 odstotki. Mreža VVO se razvija v skladu s srednjeročnim programom, vendar ugotavljajo, da so zmogljivosti premajhne. Kadrovska situacija načeloma ni ugodna in postane pereča pri nadomeščanju. Povprečni mesečni osebni dohodki vodstve-

nih delavcev so znašali 9409 din, vzgojiteljic 6231 din in medicinskih sester 6407 din.

Osnovne šole so ustvarile za 28 odstotkov več prihodka kot v letu 1977. Odnos med dohodki SIS in starši je 81:19. Stalno naraščanje števila učencev širi dejavnost osnovnih šol, vendar temu ne ustreza izobrazbena struktura porasta pedagoških delavcev. Povprečni osebni dohodek vodstvenih delavcev je bil 10.895 din, profesorjev 7626, nad 7000 din pa so zaslužili finančno-administrativni delavci. Globalni učni uspeh ostaja na nivoju prejšnjih let, k dobrim učnim uspehom prispeva tudi dopolnilni pouk, ki individualizira delo z učenci. Za Bežigradom je 8 osnovnih šol, ki izobražujejo 5138 učencev.

V kulturi se odmevnost knjižnične dejavnosti kaže v podatku, da so lani za Bežigradom izposodili 100.000 knjig.

Poklicne, srednje, višje in visoke šole ustvarjajo 74 odstotkov prihodka s svobodno menjavo dela. Fluktuacija kadrov je bila bila različna, do 18 odstotkov, vendar ni vplivala na izobrazevalni proces. Osebni dohodek prosvetnih delavcev se je gibal od 6460 din do 16.434 din, prednjačijo pa univerzitetni profesorji.

Med domovi ima najboljši standard dom FSPN, kjer stane mesečna oskrbnina le 533 din.

Socialni in zdravstveni ozdi dosegajo največje povprečje prihodka v svobodno menjavo dela z 62 odstotki. Podatkov za zdravstveni dom Bežigrad ni bilo na razpolago.

Na koncu lahko ugotovimo, da je poročilo oddelka za družbene dejavnosti dovolj široko in je zajelo vse dosegljive podatke.

DANE BESEDNJAK

OBČINSKI IZVRŠNI SVET

Investicije na komunalno opremljene površine

Obrazloženje poročila o primernih lokacijah za Bežigradom za potrebe združenega dela, družbenih dejavnosti in stanovanjske graditve je bila osrednja tema zadnje seje izvršnega sveta. Po sedanji urbanistični dokumentaciji je za Bežigradom dovolj lokacij za poslovno dejavnost za to srednjeročno obdobje, delno pa tudi za naslednje. Za servise, skladišča in industrijo je mogoče zagotoviti v sklopu njihovih perspektivnih programov dovolj površin v tem srednjeročnem obdobju, za naslednje pa bo treba iskati nove površine v sklopu regulacijskega načrta. Potrebe po površinah za šole in inštitute, ki se že kažejo pri družboslovnem centru univerze, presegajo razpoložljive površine. Nove lokacije za visoko šolstvo so možne le vzhodno od Vojkove ulice. Za trgovino in gostinstvo je površin dovolj, ni pa investitorjev, ki bi realizirali program.

Na področju stanovanjske gradnje-visoke zazidave se bo lahko gradilo le še 3552 stanovanj. Zato bo treba za naslednje srednjeročno obdobje spremeniti generalni urbanistični program naše občine. Analize čakajočih prosilcev za možne lokacije ni, saj nihče ne vodi ustrezne evidencije. Podjetje za urejanje stavbnih zemljišč Sosseka nima na razpolago srednjeročnih programov razvoja ozdov. Investitorji se pojavljajo posamezno, kar ovira pravočasno pripravo zemljišča za gradnjo. Osnova za uspešnejše delovanje na tem področju je dolgoročno planiranje, ki bi omogočilo pravočasno pridobivanje zemljišč, izdelavo urbanistične dokumentacije in gradnjo komunalnih naprav. Poročilo bodo posredovali občinskemu odboru za urejanje prostora in okolja. Izvršni svet bo vztrajal, naj se investicije usmerjajo le na komunalno opremljene površine.

D. B.

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE SINDIKATOV

Predlagane spremembe

Pomembnost nalog, ki stojijo pred Zvezo sindikatov, je bila osrednja tema na posvetu s predsedniki osnovnih organizacij in konferenc, ki ga je sklical občinski sindikalni svet. Prepocina dvorana družbenega doma Stadion je potrdila zavzetost sindikalnih aktivistov za izvrševanje sindikalne politike.

Obrazloženje o nadaljnjem ureditvenem preobrazbu vzgoje in izobraževanja. Javna razprava mora spodbuditi in angažirati delavce v celotnem združenem delu, da bodo vrednotili izobraževanje kot nepogrešljivo sestavino združenega dela in kot dejavnost pospeševanja družbenega in ekonomskega razvoja. Konkretna javna razprava naj vsebuje lastno oceno kadrovskih in

izobrazevalnih potreb v ozdih. Predmet javne razprave so stališča in predlogi republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje, osnutka zakonov o usmerjenem izobraževanju in skupnih osnovah svobodne menjave dela ter predlogi zakonov o osnovni šoli, vzgoji in varstvu predšolskih otrok ter izobrazevalnih skupnostih.

Javna razprava bo potekala v vseh osnovnih organizacijah ZS in sindikatih posameznih dejavnosti. Kot pripomoček nosilec javne razprave so pripravili seznam vsebinskih vprašanj in problemov, do katerih naj bi se opredelili v bežigradskih sindikatih. Nosilec razprave je občinski sindikalni svet, kateremu naj izvršni odbori osnovnih organizacij in konferenc do 30.

aprila posredujejo svoja stališča in predloge.

Na posvetu so dali posebno pozornost družbenemu dogovoru o stanovanjski graditvi. Vsi družbenopolitični dokumenti terjajo od nas, da uresničimo naloge s področja stanovanjskega vprašanja. Ta tema je v združenem delu vselej v ospredju in povzroča konfliktno situacijo v vseh sredinah. Zagotoviti je treba samoupravnost in dohodkovne odnose v stanovanjskem gospodarstvu in v plane vključiti zasebno gradnjo. Potrebno je uresničiti participacijo delavcev pri gradnji družbenih in solidarnostnih stanovanj ter čimprej preiti na ekonomske stanarjne.

Pri obravnavanju aktualnih nalog ZS so na posvetu največ razpravljali o predlagani spremembi delitve članarine. Osnovne organizacije so za svojo dejavnost doslej dobivale 40 odstotkov od sredstev članarine, predlagana sprememba pa predvideva le še 34 odstotkov, kar pomeni, da bodo imele osnovne organizacije za svojo dejavnost na voljo skoraj 15 odstotkov manj sredstev. Ta razlika gre na račun povečanja sredstev za republiške organe, ki bodo sedaj dobivali 23 odstotkov skupne članarine. Prispevek za zvezne organe ostane na isti ravni, torej 9,1 odstotkov. Tudi stopnja prispevka za občinski sindikalni svet se bo zmanjšala za dva odstotka. Sindikalni aktivisti so v razpravi največ spraševali, kaj bodo v bazi za to spremembo pridobili. Izrekli so bojazn, da se bo povečala samo borikracija v republiških organizacijah. Odgovor leži v širjenju dejavnosti sindikatov, kar je bilo sprejeto na mariborskem kongresu. Razpravljali so še predlagali, naj se za kongresno dejavnost oblikuje poseben sklad. Vse te spremembe grede seveda še v javno razpravo, katere zaključke morajo posredovati izvršni odbori na občinski svet do 5. aprila.

Na posvetu so še poudarili, naj sindikalne organizacije posredujejo čimveč predlogov za različne nagrade in priznanja. Ocenovani uresničevanja zakona o združenem delu je od 240 dalo le 100 organizacij.

D. B.

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Tri smeri na bežigradski gimnaziji

Zakon o usmerjenem izobraževanju, ki je ravnokar v javni razpravi, prinaša veliko novih možnosti usmerjenega izobraževanja tudi za gimnazije. Na bežigradski gimnaziji so zato pripravili po daljšem tehtanju možnosti tri predloge sprememb. Uvedba smeri šolanja je odvisna tudi od števila dijakov in finansiranja posameznih oddelkov.

Prva ljubljanska gimnazija se namerava preusmeriti v računalniško, naravoslovno-matematično in jezikovno-družbeno smer. Pri naravoslovno-matematični smeri nameravajo usposabljati kadre za študij matematike, kemije, biologije ali podobnih smeri. Družbeno-jezikovna smer bo razvijala znanje angleščine, francoščine, ruščine, zemljepisa in zgodovine za nadaljnji študij ali turistične vodilce. Uvesti nameravajo še računalniško smer, o čemer se dogovarjajo z ozdom Metalka, ki bi delno pomagal z materialom in kadri.

Pomembno je, da nameravajo glede na vsebino programov izoblikovati tudi poklicne profile. Na gimnaziji tudi menijo, da združevanje srednjih šol v centre le zaradi združevanja in brez jasnih programov, ki jih oblikujejo srednje šole in organizacije združenega dela, nima pomena. Cilji, ki bodo opredelili profile posameznih poklicev in interesi združenega dela morajo biti natančno opredeljeni.

Lahko zaključimo, da je bežigradska gimnazija resno pristopila k enotnim družbenim prizadevanjem za usmerjeno izobraževanje. Bodoči dijaki lahko že sedaj razmišljajo, katera smer izobraževanja jim bo najbolj ustrezala. Seveda ne smemo pozabiti, da bo tako izobraževanje precej bolj ozko, zato bo tudi manj možnosti za popravne izpite. Odločitev o smeri študija bo morala biti še toliko bolj tehtna.

DANE BESEDNJAK

Spremembe na osnovnih šolah

Osnovno šolstvo, ki se še vedno srečuje z velikimi materialnimi in kadrovskimi težavami, je v zadnjih letih doseglo velik napredek. To potrjuje uvajanje novih oblik vzgojnoizobrazevalnega dela, kar razširja funkcijo osnovne šole v odprto vzgojnoizobrazevalno organizacijo, na drugi strani pa naraščata kvaliteta in učinkovitost osnovne šole. Glede na to lahko ocenjujemo, da je sedanji zakon o osnovni šoli pretesen okvir za široko in pestro dejavnost, ki se razvija na osnovni šoli.

O smernicah, nakazanih v predlogu zakona o osnovnih šolah, smo se pogovarjali s tovariščo Guzelj, šolsko pedagoginjo na osnovni šoli dr. Vita Kraigherja.

»V tako obsežnih spremembah, ki jih predvideva preobrazba šolstva«, je začela tov. Guzelj, »bo treba opredeliti, kako se bodo sposobnosti in vrline učencev razvijale od najnižje do najvišje faze v procesu vzgoje in izobraževanja.

Dejstvo je, da je skoraj tri četrtine otrok od 1. do 4. razreda osnovne šole v podaljšanem bivanju, kar je nedvomno posledica visokega odstotka družin, v katerih sta ob starša zaposlena. Poleg varstva je to tudi pedagoška pomoč otroku, saj isti učitelj, ki predava določeno snov, tudi pomaga otroku pri učenju. Tako ima otrok, ko pride domov, čas za igro. Vse te in še vrsto drugih prostovoljnih dejavnosti, samoupravno organiziranje osnovnih šol in družbenoekonomske odnose v svobodni menjavi dela bo moral vsebovati novi zakon.

Celodnevna šola predstavlja višjo stopnjo v vzgojnoizobrazevalnem procesu. To ni le pouk, ampak tudi vrsta drugih dejavnosti od organizirane rekreacije do organiziranih interesnih dejavnosti.

Seveda bo vse to predstavljalo velike obremenitve za učitelje. Delo bo zahtevalo več kadrov, kar bo dobro tudi za učence, saj bo s tem prekinjena tradicija, ko so veljali za dobre le tisti učenci, ki so bili usmerjeni, kot si je zamišljal učitelj, nimalokrat enostranski.

Odpira se vrsta problemov, katerih rešitve bodo morale biti vsaj nakazane v novem zakonu o osnovnih šolah. Med njimi so posebno pereči problemi mladih pedagogov, ki imajo neurejeno pripravniško dobo, da ne govorimo o mentorstvu med pripravništvom. Praktično je vse odvisno od ravnatelja in njegove pripravljivosti.

Tudi nadaljnje izobraževanje učiteljev ni dorečeno, vendar se bo glede na obveznosti in naloge, ki so pred učiteljem, moral zvišati nivo izobrazbe.

Dohodki učiteljev niso stimulatívni, posebej če upoštevamo, da bo pred njimi širši program z vrsto dolžnosti na področju prostovoljnih dejavnosti, ki bodo učitelje še bolj obremenjevale. Sedanje financiranje lahko označimo za slab proračunski sistem, saj se velikokrat ob pomanjkanju denarja dejavnosti preprosto črtajo. Konkretno je bil pred letom črtan program interesnih dejavnosti od 5. razreda naprej.

O tem, kako se bo uveljavljal širši program osnovne šole, je tov. Guzeljeva povedala: »Širši program je drugače zasnovan, in sicer na politehniko, politični vzgoji in razvoju spretnosti in sposobnosti. Posebno bo treba v novem zakonu natančno določiti obveznosti učiteljev in pregledati njihove vrste, saj je precej takih, ki zaradi starosti verjetno ne bodo več mogli slediti spremembam v vsebinskem in metodološkem smislu.«

Vsekakor predstavlja predlog zakona o osnovnih šolah področje, na katerem bomo morali vrsto stvari še premisliti, predvsem pa odkrito in konstruktivno oceniti sedanje stanje, kajti le-to je izhodišče za vse spremembe.

JANKO PUČNIK

Gimnazija Franca Rozmana-Staneta že letos po novem

Od 15. marca letos se vojaška gimnazija Franca Rozmana-Staneta v Ljubljani, na kateri se slovenski fantje pripravljajo za študij na vojni akademiji in za bodoči poklic oficirja v JLA, imenuje splošno srednja vojaška šola. Tako se je ta srednješolska vojaška ustanova tudi formalno vključila v družbeno reformo vzgoje in izobraževanja.

Pravkar poteka razpis za vpis novih dijakov za šolsko leto 1979/80. Ti prvošolci bodo prva generacija, ki se bo vključila v potek usmerjenega izobraževanja. Kot njihovi starejši tovariši bodo tudi oni imeli status dijaka-vojaškega štipendista, vendar se bo njihov učni program zelo razlikoval od sedanjega. V prvih dveh letih šolanja se bo namreč sedanjemu predmetu obrambe in zaščite pridružil še nekaj vojaških predmetov; tako bo učno gradivo vsebovalo približno 30% vojaškega pouka. V 3. in 4. letniku se bo ta del povečal na 70% in bodoči maturanti se bodo lahko, če ne bodo imeli pogojev ali želje za študij na vojaški akademiji, na 6-mesečnem tečaju za vojaške starešine usposobili za delo aktivnega vojaškega starešine v JLA ter se vključili v delo. To torej pomeni – pridobiti si srednjo izobrazbo in postati mlajši oficir.

Dijaki bodo nosili uniforme le pri vajah iz strokovnih vojaških predmetov, v času tabornjenja in pri ciljanju, v vsem ostalem času pa civilna oblačila. Kot doslej bodo na raznih svečanostih nosili enotna civilna oblačila.

Vzporedno s pripravljanim enotnega učnega načrta potekajo tudi kadrovske in materialne priprave, kar sploh ni enostavno. Treba je namreč povečati število aktivnih starešin – vodij strokovno-vojaškega pouka.

Čeprav je bil doslej vpis za šolanje v vojaški gimnaziji v Ljubljani zelo velik (trije kandidati za eno mesto na šoli), je letos zanimanje za vpis nekoliko slabše, saj prehaja ta šola na sistem usmerjenega izobraževanja leto dni pred ostalimi srednjimi šolami v Sloveniji.

Zdi se, da bi bil ob večji angažiranosti staršev in odgovornih dejavnikov v občini, ob izčrpnosti razlagi pogojev šolanja na splošno srednji vojaški šoli v Ljubljani in ob večji motivaciji za poklic oficirja v JLA tudi odziv mladincev iz naše republike za aktivno delo v JLA večji. K temu nas obvezuje še vedno neprimerna kadrovska struktura v JLA, saj je starešin slovenske narodnosti še precej manj od 8,2%, kot bi jih moralo biti glede na narodnostno strukturo prebivalcev Jugoslavije. Kljub temu lahko zapišemo, da se to stanje v zadnjem času postopno izboljšuje.

IVAN ŠUČUR